

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

SOU 2021:96 Säkerhet och tillgänglighet vid val

Er beteckning: Ju2022/00209

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker, med ett undantag, förslagen i betänkandet. Avseende några av förslagen vill länsstyrelsen se förtydliganden av utredningens förslag.

Länsstyrelsen avvisar utredningens förslag avseende utbildningsansvaret i säkerhetsfrågor. Utredningen menar att länsstyrelserna ska ansvara för att utbilda valnämnderna även i detta, men länsstyrelsen anser att ansvaret för utbildning i just säkerhetsfrågor bör åligga den centrala valmyndigheten.

Kapitel 3 Ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor i valadministrationen

3.9.2 Tillsynsstrukturen för säkerhetsskydd och valsäkerhet

Som utredningen konstaterar så har den nya säkerhetsskydds-förordningen (2021:955) inneburit att tillsynsansvaret för den centrala valmyndigheten flyttats från Säkerhetspolisen till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Om den centrala valmyndigheten (nedan Valmyndigheten) ska ha ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor för en länsstyrelse så är det inte lämpligt att samma länsstyrelse har rollen som tillsynsmyndighet över säkerhetsskyddet för Valmyndigheten.

Länsstyrelsen instämmer därför i utredningens bedömning att tillsynsansvaret för Valmyndigheten ska utövas av Säkerhetspolisen. Säkerhetsskyddsförordningen behöver justeras i detta hänseende.

3.9.3 Ett övergripande och sammanhållande ansvar för säkerhetsfrågorna inom valadministrationen

Länsstyrelsen är positiv till att Valmyndigheten får ett övergripande och sammanhållande ansvar för säkerhetsfrågorna inom valadministrationen. Det ger förutsättningar för en likriktad och kvalitetssäkrad lägstanivå för alla myndigheter som ingår i

valadministrationen. Det är dock viktigt att påminna om att varje myndighet behöver ta sitt eget ansvar för säkerheten inom respektive myndighet.

3.9.4 Vad ska samordnas?

Ansvar för att utbilda valadministrationen i säkerhet bör ligga på Valmyndigheten.

Länsstyrelsen håller med om att ett utbildningsansvar även i säkerhetsfrågorna skulle kunna anses ligga i linje med vårt övriga ansvar att utbilda valnämnderna. Den föreslagna ändringen skulle utöka länsstyrelsernas utbildningsansvar mot valnämnderna i alla delar som rör val och skapa en tydlighet, vilket i grunden är positivt.

Länsstyrelsen delar dock inte bilden av att en uppdelning av utbildningsansvaret leder till en sämre förståelse för helheten.

Tvärtom utgör utbildning i säkerhetsfrågorna en nationell aspekt, som gör det viktigt att utbildning, råd och rekommendationer ges på ett enhetligt sätt till samtliga valnämnder. Detta tillförsäkras främst genom en utbildningsansvarig myndighet.

Eftersom den centrala valmyndigheten föreslår att få ett samordningsansvar för säkerhetsfrågorna vid val samt vara den myndighet som incidentrapporteringen ska göras till, är det också den myndigheten som kommer att sitta på den övergripande lägesbilden och med stöd i de erfarenheterna har bäst förutsättningar att ansvara för att utbilda myndigheter i valsäkerhet på alla nivåer i valadministrationen.

Utbildningen om hur val genomförs har däremot stora inslag av lokala aspekter varför dessa med fördel hålls av länsstyrelserna i egenskap av regional valmyndighet.

Den föreslagna ändringen kommer, om den genomförs, innebära ett merarbete för länsstyrelserna i form av utökade utbildningsinsatser, vilket kommer att kräva en utökning av resurserna.

Om länsstyrelserna får ansvar för att också utbilda i säkerhet blir det utbildningsmaterial som Valmyndigheten ansvarar för att ta fram en grundläggande förutsättning för att utbildningsinsatserna ska kunna bli enhetliga.

Länsstyrelsen instämmer inte med utredningens förslag utan anser att ansvaret för att utbilda valadministrationen i säkerhetsfrågor bör ligga på Valmyndigheten.

3.9.5 Den organisatoriska strukturen för samordningen

Länsstyrelsen ser positivt på en ökad samverkan i säkerhetsfrågorna. Den organisatoriska strukturen med ett team för säkerhetsarbete och ett nationellt valnätverk är däremot till viss del otydligt. Som utredningen presenterar strukturen verkar det vara i stort sett samma myndigheter som ingår i båda. Det behöver förtydligas om det nationella valnätverket och det föreslagna teamet är olika organisatoriska enheter. Det kan vidare övervägas om även kommunerna bör ingå som fast medlem i det nationella valnätverket.

3.9.6 Informationsutbyte vid samverkan

Länsstyrelsen anser att det är olyckligt om de myndigheter som ska samverka för att genomföra säkra val upplever hinder att dela sekretessbelagd information mellan varandra inom ramen för denna samverkan. För att få god effekt i hela valsäkerhetsarbetet är det viktigt att information kan delas i båda riktningar, även om den återkoppling som kommer tillbaka inte håller en hög detaljeringsnivå, för att därigenom exempelvis sprida lägesbilder eller liknande.

Länsstyrelsen anser därför att problematiken som lyfts fram i utredningen följs upp löpande under de allmänna valen 2022 och Europaparlamentsvalet 2024, för att ansvariga myndigheter i samverkan ska kunna ta ställning till om behovet av förändringar i lagstiftning behöver genomföras, för att förbättra samverkan i säkerhetsfrågorna och därmed få bättre effekt.

Kapitel 4 En rutin för incidentrapportering

4.9.3 Valadministrationens incidentrapportering

Länsstyrelsen är positiv till förslaget om en rutin för incidentrapportering och välkomnar en definition av vilka incidenter som ska rapporteras.

Behovet av en samsyn kring vad som ska rapporteras kvarstår dock då den föreslagna definitionen ger utrymme för tolkning och bedömning. Hur samsyn ska åstadkommas behöver utvecklas.

Med anledning av förslaget om att länsstyrelserna ska ansvara för utbildning av valnämnderna i säkerhet är det än viktigare att det i en rutin klarläggs på vilket sätt och i vilken omfattning länsstyrelserna ska vara delaktiga i stödet till kommunerna vid en incident även om en sådan ska rapporteras till Valmyndigheten.

Länsstyrelsen saknar också en bedömning av och förslag till reglering om hur rapporteringskravet av valincidenter ska förhålla sig till skyldigheten i 2 kap. 4 § första stycket 2 och 3 säkerhetsskydds-

förordningen (2021:955) för verksamhetsutövare att anmäla säkerhetsskyddsincidenter.

Detta kan tänkas bli aktuellt i de fall en myndighet inom valadministrationen samtidigt är en verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet och därigenom har en skyldighet att anmäla incidenter enligt säkerhetsskyddsförordningen.

Om en incident inträffar som enligt den nu föreslagna legala definitionen samtidigt bedöms vara en rapporteringspliktig incident enligt säkerhetsskyddsförordningen, innebär det dubbel rapporteringsplikt. Ett sådant förfarande är inte resurseffektivt.

Som jämförelse kan i sammanhanget nämnas att myndigheters rapporteringsskyldighet för it-incidenter enligt 20 § förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, inte omfattar sådana incidenter som ska anmälas enligt 2 kap. 4 § första stycket 2 säkerhetsskyddsförordningen.

Utredningens arbetsgrupp föreslog att en sådan formulering skulle införas i valförordningen, men tycks inte ha följt med till utredningens författningsförslag.

Kapitel 7 Väljargrupper med svårighet att utnyttja sin rösträtt

7.7.1 Ett tydliggörande införs att tillgänglighet vid val omfattar valens lokaler, röstningsförfarande och information till väljare

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att tillföra en bestämmelse i vallagen om att röstningen ska vara tillgänglig för alla väljare och att tillgängligheten omfattar lokaler för röstmottagningen, röstningsförfarandet och information till väljarna.

Detta förtydligande ligger helt i linje med det ansvar som Sverige har genom ratificeringen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, där tillgänglighet är centralt och där artikel 29 tydligt lyfter rätten till deltagande i det politiska och offentliga livet.

I dagsläget finns det röstningslokaler, som till vardags används för samhällsservice, vilka inte uppfyller tillgänglighetskrav som redan nu gäller för publika och offentliga lokaler. Länsstyrelsen ser därför positivt på ansatsen att genom råd och rekommendationer ytterligare stödja olika processer för att öka tillgängligheten i vallokalerna.

Det kan fortsättningsvis finnas behov av skälighet inför olika anpassningar, men det är viktigt att hela tiden tydligt sträva mot att

alla vallokaler ska vara tillgängliga för alla invånare, oavsett funktionsförmåga. Genom att i vallagen tydliggöra tillgänglighetsfrågan stimuleras tillgänglighetsarbetet i offentliga lokaler.

Den av utredningen föreslagna bestämmelsen är av målkarakter och utredningen medger att detta väcker frågan om hur bestämmelsen ska tillämpas. Utredningen menar att ett möjligt tillvägagångssätt är att tillhandahålla råd och rekommendationer, ett annat är att Valmyndigheten får föreskriftsrätt i frågan samt att en tredje möjlighet är att kombinera dessa båda. Länsstyrelsen anser att det behöver tydliggöras vem som har ansvar för vad, så att bestämmelsen kan få avsedd verkan.

Med en förstärkning av vallagen kan tillgänglighetsarbetet i offentliga lokaler och samverkan mellan valadministrationen och övriga grenar inom kommunen stimuleras. Då behöver dock lagkraven (alternativt råd/rekommendationer/föreskrifter) vara tydliga och konkreta, så att det blir enklare att möta dem.

7.7.2 Valmyndigheten får ett uppdrag att ta fram och upprätthålla en vägledning med samlade regler och rekommendationer för tillgänglighet vid val

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att Valmyndigheten får ett uppdrag att ta fram och upprätthålla en vägledning med samlade regler och rekommendationer för tillgänglighet vid val.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en gemensam vägledning kan skapa goda möjligheter för kommungemensamt arbete då ansvaret för bristande tillgänglighet i många av vallokalerna till vardags faller på andra förvaltningar inom kommunen, där behovet av tillgänglighet är stort, exempelvis i skollokaler och bibliotek.

7.7.3 Valmyndigheten ska samla in och publicera uppgifter om val- och röstningslokalernas tillgänglighetsstatus och om ambulerande röstmottagare

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att Valmyndigheten ska samla in och publicera uppgifter om val- och röstningslokalernas tillgänglighetsstatus och om ambulerande röstmottagare.

Länsstyrelsen är positiv till det förtydligande av val- och röstningslokalers tillgänglighet som förslaget kommer att innebära för invånarna och hur det stärker möjligheten att välja ett röstmottagningsställe efter behov.

Det framgår dock inte hur dessa insamlade uppgifter sedan ska hanteras vidare. Inventeringsarbetet med att samla in uppgifter om val- och röstningslokalernas tillgänglighetsstatus torde generera

värdefullt underlag och genomlysning av olika brister. Det är önskvärt att eventuella brister inte bara identifieras utan faktiskt också åtgärdas.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen är medveten om att frågan avseende ett nytt valsedelssystem inte har ingått i utredningens uppdrag, vilket vi beklagar.

Nuvarande system avseende valsedlar är mycket krångligt och skulle behöva reformeras så att partier, valnämnder och allmänheten kan förstå det bättre.

Ur miljösynpunkt är nuvarande system inte heller hållbart. Det trycks upp ungefär 500 miljoner valsedlar inför varje val i Sverige, vilket länsstyrelsen anser inte är ekonomiskt eller miljömässigt försvarbart i förhållande till det antal valsedlar som faktiskt räknas och antalet röstberättigade.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Berit Högman med länsjurist tillika säkerhetsskyddschef Erik Landgraff som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.